

andrei makine

Moteris,
kuri laukė



TYTO ALBA

andrei makine

Moteris,
kuri laukė

Romanas

Iš prancūzų kalbos vertė
Lolija Spurgienė

VILNIUS 2010

1

„Moteris, tikrai skirta laimei (bent grynai fizinei laimei, taip, banaliai kūniškam malonumui), o pasirinko, tartum lengvai, vienatvę, ištikimybę nesančiam, gyvenimą be meilės...”

Parašiau šią frazę tokią akimirką, kai, atrodo, jau pažįstame kitą (šią moterį, Verą) žmogų. Iš pradžių apima smalsumas, spėlioji, tikiesi atvirų pokalbių. Aistringai trokšti to žmogaus, traukia jo giluminės paslaptys. O kai jo paslaptis iššifruojama, ateina žodžiai, dažnai pretenzingi ir kategoriški, jie kruopščiai analizuoja, konstatuoja, rūšiuoja. Viskas tampa aišku ir ramu. Tuomet nusistovi arba santykių, arba abejingumo rutina. Žmogaus paslaptis pažabojama. Jo kūnas sumenkinamas iki geidžiamo arba negeidžiamo mechanizmo. O širdis – iki nuspėjamų reakcijų katalogo.

Iš tikrųjų šioje studijoje tarsi įvykdoma žmogžudystė, juk nužudome begalinę ir neišsemiamą būtybę, kurią sutikome. Mes labiau linkę turėti reikalą su žodine konstrukcija nei gyvu žmogumi...

Tomis rugsėjo dienomis kaime vidury miškų, nusidriekusi iki Baltosios jūros, aš užsirašinėjau tokio pobūdžio mintis: „neišsemiama būtybė“, „žmogžudystė“, „žodžiais apnuoginta moteris“... Tuo laiku (buvau dvidešimt šešerių) šios išvados man atrodė didžiai įžvalgios. Jaučiausi palaimingai išdidus, atskleidęs slaptą moters, pagal metus man tinkamos į motinas, gyvenimą, nusakęs jos likimą keliomis mikliomis frazėmis. Prisiminiau jos šypseną, rankos mostą, kuriuo ji mane iš tolo pasveikindavo pastebėjusi ant ežero kranto, meilę, kurią būtų galėjusi dovanoti tiek vyrų, o nedavė nė vienam. „Moteris, tikrai skirta laimei...“ Taip, aš didžiavausi savo įžvalga. Net prisiminiau vieną devyniolikto amžiaus kritiką, kuris kalbėdamas apie dvasios dialektiką pabrėžė, kad žmogiškosios psichologijos prieštaravimus ypač sugeba išnagrinėti rašytojai. „Moteris, skirta laimei, bet...“

Tą rugsėjo vakarą užverčiau užrašų knygėlę, pažvelgiau į saują šaltų margų bruknių, kurias, kai manęs nebuvo, Vera pabėrė man ant stalo. Lange dangus virš juodų girios viršūnių dar buvo blyškus lyg pienas ir priminė mieguistą Baltąją jūrą, už poros valandų ėjimo laukiančią žiemą. Veros namai stovėjo prie tako, per tankmes ir kalvas vedančio į jūros pakrantę. Pagalvojau apie šios moters vienašališkumą, romumą, apie jos kūną (labai fiziškai įsivaizda-

vau švelnios šilumos verpstę, kuri giedrą, šerkšnotą naktį po apklotu įsuko moters kūną) ir ūmai supratau, kad jokia sielos dialektika nėra įmani apsaityti šio gyvenimo paslapties. Daug šviesesnio ir skaudžiai paprasto, palyginti su vingriomis analizėmis.

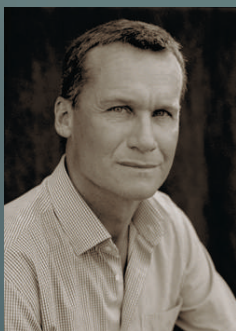
Moters, kuri laukia mylimojo, gyvenimas. Jokios kitos paslapties.

Mįslingas ar veikiau anekdotiškas jis tapo dėl mano klaidos. Po pirmo mūsų susitikimo, trukusio vos kelias sekundes rugpjūčio pabaigoje, kitą kartą su Vera susidūriau rugsėjo pradžioje. Ir jos nepažinau. Buvau įsitikinęs – tai dvi skirtingos moterys.

Tačiau jos abi man atrodė „tikrai skirtos laimei...“

Ilgainiui aš išmoksiu kelio įkalnes ir nuokalnes, gyvus medžių abitus, vis naujus už kiekvieno posūkio, sprunkančius linkius ežero, kurio krantu netrukus galėsiu vaikščioti užsimerkęs. Tačiau tą vasaros pabaigos dieną tik pradėjau pažinti šį kraštą,ėjau, kur akys mato, apimtas džiugaus jaudulio, kad už maumedžių girios gal aptiksiu apleistą kaimą, o gal pereisiu kaip ekvilibristas pusiau sugriuvusį medinį tiltą. Kaip tik prie kaimo, kuris atrodė negyvenamas, aš ją ir pamačiau.

Iš pradžių pamaniau užklupęs besimylinčią porą. Ežero pakrantės brūzgynuose pastebėjau švystelint baltutėlę šlaunį, įsitempusį siluetą, išgirdau šnopavimą. Vakaras dar buvo šviesus, bet varginanti raudona kaip nudirta oda saulė raižė peizažą šešėlių ir liepsnų strijomis, įžiebė gluosnių lapus. Iš šio virpesio gelmės išniro moters galva, smakras kone lietė molingą žemę, ir tuoju atsilosė, smar-



Andreï Makine (Andrejus Makinas; g. 1957 m.) – sibirietis, nuo 1987 m. gyvenantis Paryžiuje. Atvykėliui iš Rusijos Prancūzija tebuvo vaikystės laikų vizija, kurią įskiepijo prancūzė jo senelė Šarlotė. Iš senelės jis paveldėjo meilę Prancūzijai ir prancūzų kalbai – ją ėmė laikyti sava. Prancūzijoje autorius už romaną „Prancūziškas testamentas“ gavo ne tik *Goncourt*’ų, bet ir *Médici* premiją. Emigrantas, leidėjų nesuprastas menininkas staiga tapo garsenybe, dėl jo rankraščių ėmė kovoti daugybė leidyklų.

A. Makine’as jau pažįstamas lietuvių skaitytojams – „Tyto alba“ yra išleidusi du jo romanus: „Prancūziškas testamentas“ (1996 m.) ir „Žako Dormo žemė ir dangus“ (2008 m.). 2009 m. atvykęs į Vilniaus knygų mugę rašytojas rekomendavo išversti ir romaną „Moteris, kuri laukė“.

Tai rūstaus, bet stebuklingo grožio romanas apie meilę. Vienišą, neišsipildžiusią, amžiną ir tikrą. Aštuntasis XX a. dešimtmetis, jaunas rašytojas iš Leningrado atvyksta į Mirnoję – kaimelį prie Baltosios jūros. Šiame visų pamirštame krašte jis ruošiasi užrašyti vietos gyventojų papročius, bet pamato moterį, ilgam prikaustančią jo žvilgsnį ir pamažu visiškai užvaldančią vaizduotę.

Vera – moteris, kuri visą gyvenimą laukė ir tebelaukia savo dingusio mylimojo. Trisdešimt metų trunkantis laukimas, tapęs Veros gyvenimu, trikdo ir žavi dvidešimčia metų jaunesnį rašytoją. Ką reiškia tas, atrodytų, beprasmiškas laukimas? O Vera rūpinasi vienišomis senutėmis, kasdien iriasi per ežerą į kitą kaimelį, kur mokytojauja, bet nejučia tampa pasakotojui vis svarbesnė...

Šios moters gyvenimo ir meilės istorija skleidžiasi rūsčiame, asketiškame ir nuostabiame Šiaurės peizažo fone, kur nubyra viskas, kas laikina ir netikra.

